

ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ

ବନାମ

ତ୍ରିଭୁବନ ନାଥ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

11, ଏପ୍ରିଲ 1996

[ବି. ଏଲ. ହଂସାରିୟା ଏବଂ କେ. ଭେଙ୍କଟସ୍ୱାମୀ, ନ୍ୟାୟମୁଖିବ୍ରହ୍ମ]

ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860:

ଧାରା 302/149, 147, 148-1984 ଦିଲ୍ଲୀ ଦଙ୍ଗା-ତିନିଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ସେହି ଉପଦ୍ରବକାରୀ ମାନଙ୍କ ଅଂଶ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲା-ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ବୟାନରେ ବିରୋଧାଭାସ ଏବଂ ଅପରାଧର ଭୌତିକ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ ନହେବା ଆଧାରରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୋଷସିଦ୍ଧିକୁ ବାତିଲ କରିଥିଲେ-ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ: ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁକ୍ତିର ରାୟ ଦେବା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନଥିଲା— ଯେତେବେଳେ କୋଳାହଳକାରୀ ଜନସମୂହ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ମୃତଦେହଗୁଡ଼ିକୁ ପାଖପାଖି ଥିବା ନାଳାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା, ସେପରି ସ୍ଥିତିରେ ଅପରାଧର ଭୌତିକ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଆଶା କରିବା ଅନୁଚିତ ହେବ— ତଦନ୍ତ ସମୟରେ କୌଣସି ସାକ୍ଷୀ ଯାହା କହିଥିଲେ, ତାହାକୁ ତାଙ୍କ ବିଶ୍ୱସନୀୟତାକୁ ଯୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯେପରିକି ସେହି ବୟାନଟି ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା ସମୟରେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇନଥାଏ— ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ସଫଳତାର ସହିତ ପ୍ରମାଣ କରିଥିଲେ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ସେହି କୋଳାହଳକାରୀ ଜନସମୂହର ଅଂଶ ଥିଲେ, ଯାହା ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲା — ଧାରା 302/149 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷସିଦ୍ଧି ଏବଂ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରାଗଲା ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା: ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 84/1996 ।

ଦେଖାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 55/1991 ରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର 2.1.95 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀ ପାଇଁ ଉଦୟ ଉମେଶ ଲଳିତ । ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆର୍. କେ. ଖାନ୍ନା, ଦୀପକ ଏବଂ ସି. ଏସ୍. ଆଶରି ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା:

ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରାୟ ଏକ ଦଶକ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ନରସଂହାର ଦେଖୁଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଦେଶ ଜଣେ ହତ୍ୟାକାରୀଙ୍କ ହାତରେ ନିଜ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ହରାଇଥିଲା । ଏହା ପରେ ଦିଲ୍ଲୀ ହଜାର ହଜାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ମଣିଷଙ୍କୁ ହରାଇଥିଲା ଏବଂ ଆହୁରି ଅଧିକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ପାଡ଼ିତମାନେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଥିଲେ, ଯାହା ଶିଖ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହତ୍ୟାକାରୀ ଜଣେ ଶିଖ ବୋଲି ଧରାଯାଇଥିବାରୁ ସେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଉପରେ କ୍ରୋଧର ପ୍ରହାର ପଡ଼ିଥିଲା । ନଥିରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦିଲ୍ଲୀର 1 ନଭେମ୍ବର, 1984 ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଏକ ଲୋମ ହର୍ଷଣକାରୀ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଚିତ୍ରଣ କରେ—ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହତ୍ୟା 31 ଅକ୍ଟୋବର, 1984 ରେ ଘଟିଥିଲା ।

2. ଏହା ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ଯେ, 1 ନଭେମ୍ବର, 1984 ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କିଛି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ସହର ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନେଇଥିଲା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ଶିଖମାନେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଅତ୍ୟାଚାରର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରାଯାଇଥିଲା, ନାଳାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଜୀବନ୍ତ ଜାଳି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ଲୁଟ୍ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଘରଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ତିନିଜଣ ଉତ୍ତରଦାତା ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ପରେ ଏପରି ଅପରାଧ ପାଇଁ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଚାରଣା ଅଦାଲତ ଆଇନର ବିଭିନ୍ନ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର 302/149, 436/149, 395/147 ଏବଂ 148 ଧାରା ଅନ୍ତର୍ଗତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ଘୋଷଣା କରିଥିଲା । ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଭିନ୍ନ ଦଣ୍ଡ ଆରୋପ କରାଯାଇଥିଲା । ଆମେ ଧାରା 302/149 ଅନୁସାରେ ଥିବା ଅଭିଯୋଗ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା, ଯାହାର ଦଣ୍ଡ ଆଜୀବନ କାରାବାସ ଥିଲା । ସମସ୍ତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଏକାସାଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଆଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । 3. ଦୋଷୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆବେଦନ କରାଯିବା ପରେ, ଦିଲ୍ଲୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାହାର ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୋଗରୁ ମୁକ୍ତ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ ଏହି ଆବେଦନ କରାଯାଇଛି । 4. ଆମେ ଆବେଦନକାରୀ କି ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀ ଲଳିତ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀ ଖନ୍ନାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣିଛୁ । ଉଭୟ ବିଦ୍ଵାନ ଆଇନଜୀବୀ ନଥିରେ ଥିବା

ସମସ୍ତ ସମ୍ପର୍କିତ ସାମଗ୍ରୀ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି, ଯହିଁରେ PW.1-ମୋହନ ସିଂହ, PW.2-ସତନାମ କୌର, PW.4-ରୁକ୍ମି କୌର, PW.6-ଦେଶ ସିଂହ ଏବଂ PW.8-ହରବିନ୍ଦର ସିଂହଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ଅଛି । ଶ୍ରୀ ଖନ୍ନାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆମକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟର ସମ୍ପର୍କିତ ଅଂଶ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଛି, ଯେଉଁଥିରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅବିଶ୍ଵାସ କରିବାର କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

5. ଉପରୋକ୍ତ PWs କି ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ସମଗ୍ର ଭାବେ ପଢ଼ିଲେ, ଯାହା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ମଧ୍ୟ, ଆମେ ଯାହା ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲୁ ତାହା ହେଉଛି 1.11.1984 ତାରିଖରେ, ପ୍ରଥମେ ପ୍ରାୟ ସକାଳ 11ଟା ସମୟରେ, ପ୍ରାୟ 200 ଜଣ ଲୋକଙ୍କର ଏକ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ବ୍ଲକ୍ ସଂଖ୍ୟା P-1, ସୁଲତାନ ପୁରୀକୁ ଆସିଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ ସେତେବେଳେ 30 ରୁ 35ଟି ଝୁଲୁ ଥିଲା । ମୃତକ ହିମ୍ମତ ସିଂହ ଏବଂ ଓଜର ସିଂହ ସେହି ଝୁଲୁଗୁଡ଼ିକରେ ରହୁଥିଲେ । ସକାଳ 11ଟା ସମୟରେ ଆସିଥିବା ଏହି ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଲୁହା ଛତି ଏବଂ ଲାଠିରେ ସଜ୍ଜିତ ଥିବା କୁହାଯାଇଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ଏହା କୌଣସି କ୍ଷତି କରୁନଥିଲା । ବରଂ, ଏହି ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଦ୍ଵାରା ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଉଥିଲା ଯେ ଝୁଲୁରେ ରହୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଯଦି ନିଜ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନେ ନିଜ କେଶ କାଟି ଦେବା ଉଚିତ । ଝୁଲୁର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ଏହି ପରାମର୍ଶ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ହେଲେ ଏବଂ ସେମାନେ କେଶ କାଟିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତା’ପରେ ଆଉ ଏକ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଆସିଲା, ଯାହା, PW.1 କି ଅନୁସାରେ, 200-250 ଜଣ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଥିଲା—ଏହି ସଂଖ୍ୟାକୁ PW.2 କି ଦ୍ଵାରା 1000-1200 ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି । PW.4ଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଭିଡ଼ରେ 100 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । PW.8 ସଂଖ୍ୟା ବିଷୟରେ କିଛି କହିନଥିଲେ । ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ସଂଖ୍ୟା ନେଇ ଚିନ୍ତିତ ନୁହେଁ । ଏତିକି କହିବା ଯଥେଷ୍ଟ ଯେ ଭିଡ଼ଟି ବହୁତ ବଡ଼ ଥିଲା । ଏହି ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଭୟାବହ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଭିଡ଼ର ସଦସ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଲୁହା ଛତି ଓ ଲାଠିରେ ସଜ୍ଜିତ ଥିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ PWମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ, ଏହି ଭିଡ଼ର ହାତରେ ହିଁ ହିମ୍ମତ ସିଂହ ଏବଂ ଓଜର ସିଂହଙ୍କ ଜୀବନ ଯାଇଥିଲା । କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ, PW.4ଙ୍କ କଥାକୁ ବିଶ୍ଵାସ କଲେ, ତାଙ୍କ ପୁଅ ଓଜର ସିଂହଙ୍କୁ ଜୀବନ୍ତ ଜାଲି ମାରି ନିକଟସ୍ଥ ନାଳାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆଯାଇଥିଲା । PW.2 ମଧ୍ୟ ହତ୍ୟା ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିକଟସ୍ଥ ନାଳାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେବା ବିଷୟରେ କହିଥିଲେ । ଯେହେତୁ ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ସହ ଏପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି, ତେଣୁ ଭୌତିକ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ ଆଶା କରିବା ଅତ୍ୟଧିକ ହେବ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ହିଁ ଆମେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛୁ, କାରଣ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯେଉଁ କାରଣଗୁଡ଼ିକ

ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏକୁ ଧରିଥିଲା, ସେହିଟି ଥିଲା ଭୌତିକ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ ନ ହେବା । ଆମେ ଭୟ କରୁଛୁ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଭୁଲ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ; ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ଭୁଲ ଭାବେ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିଛନ୍ତି । 6. ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି, ଏହି ତିନିଜଣ ଉତ୍ତରଦାତା ସେହି ଭିତ୍ତର ଅଂଶ ଥିଲେ କି ନାହିଁ, ଯାହା ହିମ୍ମତ ସିଂହ ଏବଂ ଖଜିର ସିଂହଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅପରାଧୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଲିପ୍ତ ଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଖନ୍ନା ଆମକୁ ଏହା ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭିତ୍ତର ସଦସ୍ୟ ନଥିଲେ, ଯେଉଁ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ହତ୍ୟା, ଅଗ୍ନିସଂଯୋଗ, ଲୁଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଅପରାଧରେ ଲିପ୍ତ ଥିଲା; କାରଣ PW 1 ଏବଂ PW 2 କହିଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ପ୍ରଥମ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ଝୁଗୁଁ ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ କେଶ କାଟିଦେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ପଚରାଯାଇଛି ଏବଂ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ପଚରାଯାଇଛି ଯେ, ଉଦ୍ଧାରକାରୀମାନେ କି ହତ୍ୟାକାରୀ ହୋଇପାରନ୍ତି କି ? ଶ୍ରୀ ଖନ୍ନା ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସର୍ବାଧିକ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଯେତେବେଳେ ଏହି ନିର୍ମମ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କରୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଏହା ପ୍ରମାଣର ସେହି ଅଂଶ ପଡ଼ିଲେ କ୍ଷଷ୍ଟ ହୁଏ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି, ଯେଉଁଠାରେ PW.2—ମୃତ ହିମ୍ମତ ସିଂହଙ୍କ ବିଧବା—କହିଥିଲେ ଯେ, “ମୋ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରାଯାଉଥିବା ସମୟରେ ତିନିଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ।” ଏହି କାରଣରୁ ଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଛି ଯେ, ସେମାନେ କେବଳ ଦର୍ଶକ ଥିଲେ ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ନିଜ ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବାରେ ନିଜକୁ ଅସହାୟ ଭାବରେ ପାଇଥିଲେ; ଯେଉଁ ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ପୂର୍ବରୁ କେଶ କାଟି ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

7. ଆମେ ଏହି ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାବଧାନତାର ସହିତ ବିଚାର କରିଛୁ । ତଥାପି, ଆମକୁ PW.2 କି ଉପରୋକ୍ତ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ ତାଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାକ୍ଷ୍ୟର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ, ଆମକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଏପରି କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀ ଅଛି କି ଯାହା ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଓ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣ କରେ ଯେ ହିମ୍ମତ ସିଂହ ଏବଂ ଖଜିର ସିଂହଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା ଭିତ୍ତର ଅଂଶ ଭାବେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଲଳିତ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଉପରୋକ୍ତ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଗଲେ, ଯେପରି

PW.8 ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ଏହା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବ ନାହିଁ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଭିଡ଼ର ଅଂଶ ଥିଲେ, ଯଦିଓ ସେମାନେ ଅସ୍ପଷ୍ଟାଂଶ ହୋଇପାରନ୍ତି ।

8. ଶ୍ରୀ ଲଳିତଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ବକ୍ତବ୍ୟ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ କି ନୁହେଁ, ତାହା ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଆମେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା ଯେ, PW.1 ଏହା କହିବା ପରେ ଯେ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ତିନିଜଣ ପ୍ରତିବାଦୀ ଝୁପଡ଼ିବାସୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର କେଶ କାଟିଦେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ, ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ଭିଡ଼ରେ ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ନିଶ୍ଚୟ, ସେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିବାଦୀ-ୱାଜିର ସିଂହଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିନଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ପ୍ରତିବାଦୀ, ଯଥା ତ୍ରିଭୁବନ ନାଥ ଓ ରାଜୁ ଏବଂ ସୀତା ରାମଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଥିଲେ । ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କହିଥିଲେ ଯେ, ଏହି ଦୁଇଜଣ ପ୍ରତିବାଦୀ ସେହି ଭିଡ଼ରେ ଥିଲେ ଯେଉଁ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ତାଙ୍କ ଭାଇ-ହିନ୍ନତ ସିଂହଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲା । PW.2ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରକାରର ଅଟେ । ସେ କେବଳ ରାଜୁ ଏବଂ ସୀତା ରାମଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ତାଙ୍କ ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ନିକଟସ୍ଥ ନାଳାରେ ଫିଙ୍ଗିଦେଇଥିବା ଭିଡ଼ର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ଏହି ତିନିଜଣଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ ।

9. ଯଦିଓ PW.8 ହିନ୍ନତ ସିଂହ ଏବଂ ଖଜୁର ସିଂହଙ୍କ ହତ୍ୟାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ନୁହଁନ୍ତି, ସେ ମଧ୍ୟ ବ୍ଲକ୍ P-1, ସୁଲତାନ ପୁରୀର ଗୋଟିଏ ଝୁଲ୍ଲିରେ ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଯାହା କରିଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ ସାଧାରଣ ଭାବେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅନୁସାରେ, ତିନିଜଣ ଉତ୍ତରଦାତା ସେହି ଭିଡ଼ରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଆମେ ତିନିଜଣ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପରିଚୟ ବିଷୟରେ କିଛି କହିପାରିବା । ଯଦିଓ କୌଣସି T.I.P. (ପରିଚୟ ପରେଡ଼୍) ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ ଏହା ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ, କାରଣ ସ୍ଵୀକୃତ ଭାବରେ ତିନିଜଣ ଉତ୍ତରଦାତା ବ୍ଲକ୍ ପ୍ରଧାନ ଥିଲେ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନେ ଭଲଭାବେ ପରିଚିତ ଥିଲେ; PWs ଙ୍କ ଏହି ଦାବିକୁ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ପକ୍ଷରୁ ଜେରା ସମୟରେ ଆପଣି କରାଯାଇନଥିଲା । 10. ଏବେ ଆମ ପାଖରେ PW.4-ରୁକ୍ମିଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ରହିଛି, ଯାହାଙ୍କ ଉପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କଠୋର ମତ ରଖି ପ୍ରବଳ ବର୍ଷିଥିଲେ; ଆମ ମତରେ, ଏହା ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ କରାଯାଇଥିଲା ।

ରୁକ୍ମି ଖଜୁର ସିଂହଙ୍କ ମାତା ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସେ ନିଜର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ସ୍ଵାମୀ, ଯାହାଙ୍କ ନାମ ସୁନ୍ଦର ସିଂହ ଥିଲା, ନିଖୋଜ ଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି

କହିଥିଲେ ଯେ, ସେ ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସ୍ବାମୀ ନିଖୋଜ ଥିଲେ, ଯାହା 28.10.1987 ରେ ହୋଇଥିଲା । ରୁକ୍ମିଣୀ ଦ୍ଵାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଏପରି କ୍ଷଷ୍ଟ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ଦେଖି, ଆମେ ବୁଝିପାରୁନାହିଁ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କିପରି କହିପାରିଲା ଯେ ରୁକ୍ମି ମଧ୍ୟ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଦ୍ଵାରା ସୁନ୍ଦର ସିଂହଙ୍କ ହତ୍ୟା ବିଷୟରେ କହିଥିଲେ । ଆମର ଭୟ ଯେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଇନର ଏକ କ୍ଷଷ୍ଟ ତ୍ରୁଟି କରିଛନ୍ତି, କାରଣ ସେ PW.4 କୁ ଏହି କଥା ଆରୋପ କରିଥିଲା, ଯାହା ସେ କଥିତ ଭାବେ ପୋଲିସ୍ ବୟାନରେ କହିଥିଲେ । ଆଇନର ଏହି ଛିଟି ଭଲ ଭାବରେ ଛାପିତ ଯେ, ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ ଯାହା କହିଥିଲେ, ତାହା ତାଙ୍କୁ/ତାଙ୍କୁ ଅବିଶ୍ଵାସନୀୟ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦି ସେହି ବୟାନକୁ ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା ସମୟରେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖାଯାଇନଥିବ । PW.4ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ କ୍ଷଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି ଯେ, ଉପଦ୍ରବକାରୀ ଦ୍ଵାରା ସୁନ୍ଦର ସିଂହଙ୍କ ହତ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପୋଲିସ୍ ବୟାନ ବିଷୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ପୋଲିସ୍ ବୟାନ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା, ଯାହା ଅନୁସାରେ ଉପଦ୍ରବକାରୀ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଖଜିର ସିଂହଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିନଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ବୟସ ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ 17 ବର୍ଷ ଥିଲା, ବରଂ ତାଙ୍କ ଛୋଟ ପୁଅଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ବୟସ ପ୍ରାୟ 12 ବର୍ଷ ଥିଲା । ଏହି ପୋଲିସ୍ ବୟାନଟି ମଧ୍ୟ PW.4 ସାକ୍ଷୀ କାଠଗଡ଼ାରେ ଥିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଇନଥିଲା । ଆମ ମତରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ PW.4ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରେ "କ୍ଷଷ୍ଟ ଅସଙ୍ଗତି" ଥିବା ବୋଲି କହିବାରେ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନଥିଲା । ଆମ ପକ୍ଷରୁ କହିବାକୁ ଗଲେ, PW.4 ଜଣେ ବିଶ୍ଵାସନୀୟ ସାକ୍ଷୀ; ସେ କୌଣସି ଅସଙ୍ଗତ ବୟାନ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ଆମେ ଦୁଃଖର ସହିତ କହୁଛୁ ଯେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ଆଇନରେ ନୁହେଁ, ତଥ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଭୁଲ କରିଥିଲା—କେବଳ PW.4ଙ୍କୁ ସମାଲୋଚନା କରିବାରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ମାମଲାକୁ ଖାରଜ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ । ଆମ ମତରେ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ମାମଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ।

11. ତେଣୁ, ଆମେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟକୁ ରଦ୍ଦ କରୁଛୁ ଏବଂ ବିଚାରଣା ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟକୁ ପୁନଃସ୍ଥାପିତ କରୁଛୁ, ଯାହା ଦ୍ଵାରା ସେ ତିନିଜଣ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ଧାରା 302/149 ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ, ଏବଂ ଯାହା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଭାବେ ଆଜୀବନ କାରାବାସ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ଉପସଂହାରକୁ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ, ପ୍ରତିବାଦୀମାନେ ଧାରା 395 ଏବଂ 346 ଅନ୍ତର୍ଗତ ମଧ୍ୟ ଦୋଷୀ ଥିଲେ କି ନାହିଁ, ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ଆମେ ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରିନାହିଁ, ଯଦିଓ ସେମାନେ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ଧାରା 147 ଏବଂ 148 ଅନ୍ତର୍ଗତ

ଅପରାଧ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ କୌଣସି ପୃଥକ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଆମେ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖୁନାହୁଁ । 12. ଫଳସ୍ବରୂପ, ଆବେଦନ ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଉଛି ଏବଂ ଉପରୋକ୍ତ ଭାବରେ ତିନିଜଣ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଉଛି । ସେମାନଙ୍କର ଜାମିନ ବଣ୍ଟ ବାତିଲ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ସେମାନେ ନିଜ ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବେ । 13. ବିଦାୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ, ଆମେ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ଯେ, ପ୍ରତିବାଦୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଶ୍ରୀ ଖନ୍ନା ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏହା ଏକ ଭିନ୍ନ ବିଷୟ ଯେ ଆମେ ତାଙ୍କ ସହ ସହମତ ହୋଇପାରିନାହୁଁ । ଆର୍.ପି. ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ତୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ବୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ମଦନ ମୋହନ ଭୂୟାଁ

ଅନୁବାଦକ

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।